

בדבריו דשם בגמרא אמרו להפך, אבל בחור"ל אתה משים בכל פלך ופלך וכו' אבל לא נראה כן מדברי הרמב"ן ז"ל בפירוש התורה דנראה מדבריו דסבירא ליה דרבינו פליג על הברייתא השנויה במס' נכות וצ"ע.

הנה הגאון "כלי חמדה" כותב על הרמב"ן והנה הרבה יגעתי למצוא פתר לרבינו ז"ל במה שכתב לחלק בין חור"ל לא"י עיין שם.

והנה זכיתי ומצאתי פתר לדברי רמב"ם בהקדמת דברי הספורנו על התורה וז"ל: בשעריך שהוא נותן לך שתחלק לשבטים, לא במה שתכבוש הוצה לארץ שאינו מתחלק לשבטים כאמרם ז"ל (סנהדרין) בחוצה לארץ אין אתה מושיב דיינים בכל פלך ובכל עיר, וזה כמו בסוריא וזולתה.

א"כ מבואר מדבריו זה שלמדנו במס' נכות (דף ז' ע"א) ובחור"ל אתה מושיב בכל פלך ופלך ואי אתה מושיב בכל עיר ועיר, נאמר רק על חוץ לארץ היינו סוריא שאינה נחלקת לשבטים כי אנו דורשים בכל שעריך אשר ה' אלקיך נותן לך, וסוריא לא נחלקה לשבטים, אבל בחור"ל לגמרי שעל זה מדבר הרמב"ם בודאי שאין אתה מושיב אפילו בכל פלך ופלך, ויובן שפיר דברי הרמב"ן.

טו

א

תמיה גדולה של הגאון "כלי חמדה" על "אור החיים" הקדוש, ואתם חשבתם עלי רעה אלקים חשבה לטובה למען עשה כיום הזה להחיות עם רב" (בראשית נ' כ') וכתב האור החיים בזה"ל וה"ז דומה למתכוון להשקות חבירו כוס מות והשקהו כוס יין שאינו מתחייב כלום והרי הם פטורים וזכאים גם בדיני שמים עכ"ל וכותב ה"כלי חמדה" והנה דבריו הקדושים תמוהין מאוד, שהרי מבואר במס' נזיר (דף כ"ג ע"א) דמי שמתכוון לאכול בשר חזיר ואכל בשר טלה צריך כפרה וסליחה ועיי"ש בסוגיא דעביד צריכותא דיש מקום לומר דבזה יהי צריך כפרה יותר ממי שאכל חלב בחזקת שומן ונתוודע לו שהוא חלב כיון דמעיקרא לאיסורא אתכוון, וא"כ איך כתב הגאון בעל אור החיים ז"ל דא"צ כפרה כלל אף בדיני שמים, ומסוגיא מבואר דאין נפ"מ בין זה לאכל חלב בשוגג דהתם המעשה איסור והמחשבה היתר, והכא המעשה היתר והמחשבה איסור, עיין שם באריכות.

אמר הכותב, לא קשה מידי על מרן ה"אור החיים" כי ה"אור החיים" על הפסוק "ועתה לכו ונהרגהו" וגו', כותב אולי שהאחים דנו בו דין עד זומם כי מצינו שהוא הביא דבתם רעה אל אביהם, ואמר דברים שיתחייבו מיתה על עדותו שהוא אמר שאכלו אבר מן החי, גם אמר שהם בעלו עריות

ועל כל אחד מהם בני נח מתחייבים מיתה ובן נח נהרג ע"פ עד אחד בלא עדים ולא התראה ועל עדות הקרובים ג"כ אשר ע"כ דנו בו משפט עד זומם, ופטורים הם מדיני שמים אלא דלצד דיני אדם אינם פטורים כי אין להם הזמה לזה נתחכמו להמיתו כולם ביחד שבוה אין חיוב לכולם כמו שכתבנו אבל לדין שמים הם פטורים מטעם שידעו נאמנה שהוא ביקש להרגם וכו'.

ועתה מבואר היטב דברי האור החיים וה"ל דומה למתכוון להשקות חבירו כוס מות והשקהו כוס יין היינו כאחי יוסף, הרי אצלם היתה כוונה טהורה הם מדיני שמים אלא דלצד דיני אדם אינם פטורים כי אין להם הזמה לזה מרגל או מלשין (והוא נמצא במקום ובמדינה שאין חוק ומשפט) מותר לו בעצמו להרגו והוא נתן להשקותו כוס מות והשקהו כוס יין שם וודאי שאינו חייב כי שם יש מחשבה טובה כי הרי הוא היה בטוח בלי שום ספק כי חבירו חייב מיתה וגם מעשה אין שם, כי הרי השקהו יין, והדבר דומה למי שהרופא טעה בו ואמר לו כי יש סכנת נפשות וחייב לאכל בשר חזיר לרפואתו, ואכל בטעות בשר טלה, ולבסוף התברר שלא היה מסוכן כי אז לכל הדעות הוא פטור לגמרי כי לא היתה כאן לא מחשבה רעה ולא מעשה רעה.

אח"כ 1234567

נ

א

ויאמר המלך לחכמים מאן חכמים רבנן, יודעי העתים שיודעין לעבר שנים ולקבוע חדשים, אמר להו דיינוה לי, אמרו היכי נעביד נימא ליה קטלה, למחר פטיק ליה חמריה ובעי לה מינן, נימא ליה שבקיה קא מזלזלה במלכותא, אמרו מיום שחרב בית המקדש, וגלינו מארצנו ניטלה עצה ממנו, ואין אנו יודעין לדון דיני נפשות, זיל לגבי עמון ומואב דיתבי בדוכתייהו כחמרא דיתבי על דודייה וכו' (מגילה י"ב:).

בפירוש "ענף יוסף" על עין יעקב: שואל תמוה מה ענין קביעות ירחים לדעת דבר חוק ומשפט האשה המסרבת לקיים ציווי המלך, וכי זה מטיב לימודם וחכמתם, ומביא תירוץ מאת הגאון "יערות דבש" (ח"א דף ק"ו) וז"ל: אך יובן הדבר כך, כי ידוע כי בתחילת שלש למלכותו עשה המשתה, ומלכי אומות העולם מתשרי מנינן, וא"כ החל המשתה בתשרי ובמנות הלוי הביא מדרש ימים רבים ימים שנים רבים שלשה, כי חמשה ימים היה תחלת הסעודה קודם ק"פ ימים הנאמר בפסוק. וא"כ מתחילות מתשרי הקפ"ה ימים, וששה חדשים ג' מלאים וג' חסרים כדרך הקביעות נשלמו לפי זה הקפ"ה ימים בח' בניסן, ואח"כ עשה סעודה שבעה ימים לעם הנמצאים בשושן, א"כ יום השביעי היה ט"ו בניסן שאמר להביא ושתי לפניו מוכתרת בכתר מלכות וערומה להראות